

Söyleşi Serisi No. 1/ 2021

BİLDİĞİMİZ ERKEKLERDEN¹

10 Mayıs 2021

Günümüzde artan kadına yönelik şiddet, cinayet ve ayrımcılık toplumumuzun kanayan yarası haline gelmiş durumda. Bir de medyada hiç bahsedilmeyen LGBTİ+ bireylerin yaşadığı fiziksel ve psikolojik şiddet var. Peki tüm bu olaylara sebep olan şey nedir? Erkekler mi? Ya da tüm erkekleri yaşanan bu tür olaylar yüzünden suçlayabilir miyiz? İşte tam da bu sebepten dolayı Eleştirel erkeklik Datça inisiyatifi (EeDi) karşımıza çıkıyor. Datça'da bir grup erkeğin gönüllü olarak bir araya gelip, erkeklik üzerine tartışması, kadına ve LGBTİ+ bireylere yönelik her türlü şiddetin karşısında olduklarını bildirmesi gayet ilgi çekici bir durum. Bir grup erkeğin erkekliği eleştirilebildiği ve bunu sistematik bir şekilde ilerletip topluma faydalı olabilecek, farkındalık yaratabilecek işler yapması ender rastlanan bir durum. Onların, bu inisiyatifi kurmaya nasıl karar verdiğini, bu süreçte neler yaşadıklarını ve ileriye dönük düşüncelerini gelin beraber öğrenelim.

1. Öncelikle merhaba. Eleştirel erkeklik Datça inisiyatifi internet sitenizde inisiyatifin bir grup erkek tarafından kurulduğu hakkında bir yazı okumuştum. İnisiyatifi kurmaya nasıl karar verdiniz? Erkekler olarak erkeklik üzerine eleştiriler yapmak sizce daha mı kolay?

Merhaba, sorularınızı grup olarak, inisiyatifin gönüllü üyelerinin katkılarıyla cevaplamanın daha uygun olacağını düşündük. Bu karar çerçevesinde, aşağıdaki cevapların her birimiz tarafından kişisel sorumluluk duygusuyla ama aynı zamanda inisiyatif olarak birlikte verilmiş cevaplar olarak anlaşılmasını isteriz.

Güngör Erçil: Grubun kuruluşunun, inisiyatifimiz katılımcılarından Cengizhan Güngör arkadaşımızın kişisel girişimi ile başladığını, yaptığı çağrıya uyan erkeklerin en kalabalık katılımıyla yaptığımız ilk toplantıdan itibaren grubun biçimlenmeye başladığını söyleyebiliriz. Bu inisiyatif alışı, bir yandan devletin de katılımı-koruyuculuğuyla daha somut-gündelik olarak daha sık yaşanır hale gelen kadın cinayetleri ve yaygınlık kazanan fiili şiddet karşısında, erkekler olarak bir şey yapma, buna karşı çıkışı açık olarak ortaya koyma isteği, bir yandan da buna karşı çıkanların, kültürel kodlar, alışkanlıklar, kalıp yargılar biçiminde ortaya çıkan

¹ Bu söyleşi, TED Üniversitesi Psikoloji Bölümü 3. sınıf öğrencisi Berkay Kaya tarafından gerçekleştirilmiştir. Berkay Kaya, aynı zamanda, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Merkezi 2020-2021 Akademik Dönemi çalışmalarında kısmi zamanlı çalışma burslu öğrenci olarak görev almaktadır.

erkeklik hallerinin, kendi erkeklik hallerimizin görünür gündelik biçimlerini sorgulama isteği yatıyordu.

İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması yönündeki hükümet ve kontrol ettiği medyanın tutumunun, bunun yarattığı tartışmaların ve gerçekleşen şiddet eylemlerini önleme açısından işlevsel sayılabilecek 6284 sayılı Kanun hükümlerinin fiilen işlemez halde olmasının da inisiyatifin kuruluş sürecini harekete geçiren güdüler arasında olduğuna da değinmemiz gerekir. İnisiyatifimizin baştan beri ve en temel denilebilecek tutumlarından biri, İstanbul Sözleşmesi ve diğer hak temelli belgelerin sağladığı kazanılmış haklar ve korumadan geri adım atılmasını asla kabul etmemektir.

Böyle ifade ettiğimizde, erkeklik hallerinin gündelik olarak tanık olduğumuz açık şiddet biçimleriyle sınırlı olmadığını, bu gündelik biçimlerde somutlaşan şiddetin kültürel kod halini almış daha örtük biçimlerinin mevcut olduğunu ve gündelik hayatımızda işlediğini önümüze bir gerçeklik, olgu olarak koymuş oluyoruz. Bu kabul ve ortaya koyuş biçimi, gruba katılanların kendi erkeklik hallerinin eril sistemin dışında kalmadığı ve kişisel düzeyde sorgulanması gerektiğini ve bunu her birimizin samimiyetle yapmasının gerektiği fikrini de yanında getiriyor. Dünya görüşümüz, eğitimimiz, toplumsal kariyerlerimiz her ne olursa olsun, eril olarak kurulmuş bir dünya/toplumsallık içinde biçimlendiğimiz ve bu biçimlenmenin erkekler olarak gündelik davranışlarımızda karşılık bulduğu, ister itiraf ister özeleştirme sözcüğüyle isimlendirelim, ortak kabulümüz diyebiliriz. Bu bağlamda grubun kuruluş hazırlıkları süreci dahil toplamda 6-7 aylık sürede dahi inisiyatif bileşenlerinin kişisel olarak dönüşümünün, sorunun hem kişisel hem toplumsal kimlik rolleriyle ilgili yanlarının daha çok gözlenir, daha dikkat çeker hale geldiğini söylemek mümkün.

İnisiyatifin bakışını böyle ortaya koymak, inisiyatifin sorunu sadece erkekler olarak kişisel düzeyde sorunlarımız olarak görmediğini, "özel olan politiktir" savsözünün tam da bu bağlamda anlamlı ve inisiyatif olarak bizim için durumu somutlaştıran bir yaklaşımı ifade ettiğini söylemek doğru olur. Bunu bir sorumluluğu üzerimizden atma yolu olarak görmediğimiz, mottolarımızdan birinde, "Biz sizin bildiğiniz erkeklerdeniz!" cümlesinde ifade edilen bir karşılık buluyor diye düşünüyoruz. Bu bakış açısı, kendimizi politik düzlemde kadınlar, LGBTİ+'lar, gruplar adına söz söylemekten çok, tam da bu toplumsal kimlikler üzerinde baskı kuran eril toplumsallığın failleri, erkek toplumsal kimliğine sahip bireyler, sistemin bir parçası olarak görme ve konumumuzu böyle belirleme ve bundan kurtulmak için çaba harcama yaklaşımının ifadesi.

Bu yaklaşım içinde, sorunuzda erkeklik üzerine teorik düzlemde yanıtlar vermenin daha kolay görüldüğüne işaret edilmiş olsa da kendi erkeklik pratiklerimizi sorgulama, somut olarak görme ve değiştirme yönünde inisiyatif üyelerinin her birine bireysel sorumluluklar ve kimlik kuruluşunda yer tutan bir alanın sorgulamaya açılmasını kabul etme yönüyle kolay olmadığını söylemek daha doğru olur. Söz konusu sorgulamanın örtük de olsa mutlaka şiddet içeren yöntemlerle yapılması gerekmediğini, her bir bileşenimizin bireysel düzlemde ve grup içinde

kendi davranış ve tutumlarını samimi olarak sorgulamasını esas aldığımızı söyleyebiliriz. Grubun varoluşunun bu sorgulama, kendini değiştirme isteğini hem bireysel olarak kolaylaştıran hem de bireysel olmaktan çıkarıp siyasallaştıran bir işlev görmesini amaçladığımızı ifade etmeliyiz. Böyle ele alındığında, inisiyatifimizin, anlaşılmanın tam tersine, zor denebilecek bir işe soyunduğunu, bunu samimiyetle yürütme yaklaşımı içinde olduğunu söylemek doğru olur sanırız. Yerleşik tabirle söylersek, çuvaldızı kendimize batırmanın vazgeçilmez olduğunu kabul ederek var olmayı hedefliyoruz, bundan vazgeçmemeyi şart sayıyoruz.

Benzer hedefleri gözeterek kurulmuş ya da kurulacak, kadın, LGBTİ+, erkek, yakın bulduğumuz yapılarla ilişki kurmayı, birlikteliği, hiyerarşi ve egemenlik kurmadan, kurmaya çalışmadan dayanışmayı hedeflediğimizi ifade edersek söylediklerimizin, inisiyatifimizin durduğu yeri daha iyi ifade edebileceğini sanıyoruz. Farklı cinsiyet yönelimlerini sadece biyolojik düzlemde gören ve bu yolla kişisel sorumlulukların üstünü örten yaklaşımları olumlamıyoruz. Bu yaklaşımı erillik sorununu hem bireysellikten hem de siyasal oluşundan uzaklaştıran bir bakış açısının ifadesi olarak görüyoruz. Sorunu böyle anlamadığımızı, hatta toplumsal-bireysel düzlemde işleyen bir mekanizma olduğu kabulü olsa bile sadece bilgi düzeyinde, akademik düzeyde tartışılan bir boyutta görmediğimizi vurgulamak uygun olacak. Bunu söylemek tabii ki, daha çok bilgilenmeye farklı bakış açılarının sonuçlarını görmeye karşı çıkan bir tutum içinde olduğumuz anlamına gelmiyor.

2. İnisiyatifinizin adından dolayı Datça ile sınırlı kaldığı düşünülebilir. Fakat, sosyal medya hesaplarınızda ülkenin çeşitli bölgelerinden katılımcıların olduğunu ve paylaşımlar yaptığını görmekteyiz. Sosyal medyadaki üyeler inisiyatifinize üye kişilerden mi oluşmakta? Yoksa sosyal medya hesaplarınız erkeklik konuları üzerine ilgisi olan kişilerin haberleşmesi ve yardımlaşması için mi kuruldu?

Güngör Erçil: Öncelikle, sorunuzdaki tüm ülkeden ilgi gördüğü ifadesini, yukarıda açıklamaya çalıştığımız “EeDi nedir?” bakışımız çerçevesinde sevindirici bulduğumuzu ifade ederek başlamak isteriz. İnisiyatifimiz az sayıda kişiden oluşuyor. Facebook grubumuzdaki ya da diğer sosyal medya hesaplarımızdaki kişilerin büyük bölümünün grup katılımcısı olmadığını, eleştirmekten, kendi tavrını belirtmekten de uzak durmayan dostlarımız, yakın bulduklarımız, ya da inisiyatifimizi kendisine, anlayışına yakın bulanlar olduğunu söyleyelim. Özetle grubumuz, kuruluş bildirgesinde de ifade edildiği gibi, şimdilik yerel ölçekli, yani Datça ile sınırlı bir inisiyatif olup ulusal mahiyette değildir. Ama elbette gördüğü ilginin ulusal düzeyde olması, bizler için sevindiricidir. Bunları belirttikten sonra, bahsettiğiniz ilgiyi birden çok unsur çerçevesinde ele almak doğru olur diye düşünüyoruz.

Malum, Covid-19 pandemi koşulları ve bunu her türlü toplumsal etkinliğin kısıtlanması için fırsat olarak gören siyasal yaklaşım çerçevesinde sanal dünyanın ister istemez öne çıkan bir hal aldığı genel kabul görüyor. Bu koşullar inisiyatif olarak bizi de sanal-sosyal medya araçlarını daha çok kullanmaya zorladı ve amaçladığımız bu olmasa da daha çok orada var olmak zorunda bıraktı. Genel olarak ilgi duyanlar da ilgilerini orada ifade etmeye zorlanmış durumda. Bu bir yanıyla olumlu ve yerel olanın dışında görünürlük artışını sağlayan bir etmen olarak da değerlendirilebilir. Bu zorunluluğun ülke ölçeğinde ilginin görünürlük kazanmasına yol açmasını olumlu bir faktör olarak değerlendirebiliriz. Ama bu ilginin, sadece sanal dünyada var olma anlayışı içinde bakmamamızdan kaynaklandığını, inisiyatifin somut toplumsal koşullar karşısında kendini ortaya koyma, tavır alma yaklaşımına sorgulayarak inanıldığını gösterdiğini düşünüyoruz.

İkinci olarak, ilk soruya verdiğimiz cevaptaki benzer-yakın anlayıştaki yapılarla birliktelik, dayanışma isteğimizin kabul gördüğünü, bir ilgi varsa, önemli bir bölümünün bundan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Bunu söylemek, yaklaşımımızın inisiyatif olarak bizim iç anlayışımız, kendimizi tanımlama biçimimizle sınırlı olmadığını, bu yaklaşımın ülke ölçeğinde ilgi gören, yaklaşımı sorgulayan, yeri geldiğinde kendi bakış açısından yargılayan, bu tutumların tümünden kendi adımıza öğrenmeye çalıştığımız gerçekçi bir ilginin olduğunu söylemek mümkün. Burada, hedefimizin sadece Datça yerelinde işleyen bir erillik karşısında tutum almayıp, tavrımızın bütün olarak eril sistemin işleyişine karşı olduğunu söylememiz, bu iddiamızın samimi bulunduğu, sorgulandığının ama hangi yaklaşım içinde bakılırsa bakılsın, somut bir tutum alış olarak görüldüğünün ifadesi olarak da görüyoruz.

Bir üçüncü unsur olarak, inisiyatif bileşenlerinin her birinin bugüne kadarki bireysel tutum, ilişki ve pratiklerinin inisiyatifin kendini tanımlama çabasıyla uyumsuz ve ilgisiz insanlar bir araya gelmiş gözüyle bakılmadığının göstergesi olarak yorumlamak doğru olur. EeDi, inisiyatif içindeki her bir bileşenin bugüne kadarki tutumlarının bir inisiyatif altında odaklanması, zenginleştirilmesi, erkeklik hakları talebiyle yola çıkmayan bir dayanışma anlayışının fiili bir yapıya dönüşmesi isteğinin de ilgi ve kabul gördüğünü söylemek mümkün. Bu anlamda, tarihsel bir sorumluluk üstlenmiş olduğumuzu söylersek, bu da şişinen, kendini önemseyen, erkeksi bir tavrın ifadesi olarak anlaşılabilir diye umuyoruz. Tabii ki yapmaya çalıştığımız şeyi önemsiyoruz ama biz ne kadar önemli bir iş yapıyoruz demeye de çalışmıyoruz.

Bütün bu açıklamaların, çıkış bildirimizde ve halen tartıştığımız, her türlü katkıya açık olduğunu da ifade ettiğimiz Temel Politika Belgesi'nde ifade etmeye çalıştığımız anlayış ve bakışımızla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini söylemek bile gereksiz belki ama bu göndermeyi de yapmış olalım.

3. Bugüne kadar yapmış olduğunuz birçok etkinlik var. Etkinlikleriniz dikkat çekici ve ilgi gören etkinlikler oluyor. Etkinliklerden ve aldığınız geri bildirmelerden bahsedebilir misiniz?

Ayhan Yalçınkaya: Doğrusu bu sorunuz karşısında acı acı gülümsemekten kendimi alamayacağım. Çünkü siyasal amaçları ve hükmetme stratejileri gereği, tümüyle susturulmuş ve konuşmaya çalışıldığında yalnızca iktidarın sözcükleriyle ve onun söylemsel dünyasıyla sınırlı bir konuşmaya mahkûm edilmiş bir topluluğa ihtiyaç duyan, Türkiye muktedir siyasal aklının arayıp da bulamadığı fırsat salgın nedeniyle ayağına geldi ve o da ayağına gelen bu topu, bir futbol terimiyle söylersek, muhalefetin kalede çekirdek çitlediği de ihmal edilmeden, tam doksandan filelere takıverdi. Hal böyle olunca, bu coğrafyada bilindik demokratik usullerle bir şey yapmanın olanağı kaldı mı sahi? Ya yeni demokratik araçlar ve yollar keşfedeceğiz, olmadı icat edeceğiz ya da başımıza gelenin seyircisi olacağız. EeDi, tam da bu seyircilik haline karşı bir çıkış yapmaya çalışan alçakgönüllü bir inisiyatif. Pandemi bahaneli yasaklar nedeniyle kendi çıkış toplantısını bile yapmaya olanak bulamamış, onun yerine bir açık hava kahvaltı etkinliği ile yayınladığı, bastırıldığı çıkış bildirgesini ve Temel Politika Belgesini ancak bu sınırlı toplantıda ve internet üzerinden dolaşıma sokabilmiş bir inisiyatif. Dolayısıyla kuruluş çalışmalarımızın başladığı günden bu yana, KAOS-GL'den misafir ettiğimiz sevgili Remzi Altunpolat ile gerçekleştirdiğimiz herkese açık söyleşi-kahvaltı etkinliğinin ardından, etkinliklerimizi özel olarak dar grup içine yönelttik ve gerek çıkış bildirgemiz ve gerekse Temel Politika Belgemizin en geniş biçimde tartışılması için en yaygın biçimde görünür olması yönünde çeşitli faaliyetler yürüttük. İnisiyatif içi tartışmaların artık durulduğu andan itibaren de daha dışa dönük etkinliklere yönelmeye karar verdik ve artık bu aşamadayız. Mart ayında "Erkekler için İstanbul Sözleşmesi" başlığıyla bir başka çevrimiçi sunum ve tartışma planladık, yine herkese açık. Bu ve benzeri etkinlikleri planlamaya ve ajandamıza kaydetmeye devam ediyoruz. Bir yandan da inisiyatifimiz hala kendi grup kanallarını geliştirmeye, yerleşik hale getirmeye çalışıyor. Şu anda yarı-amatör de olsa faal halde bir web sitemiz, belirli koşullara uyan herkese açık bir Facebook grubumuz var ve yeterince etkin biçimde kullanamıyor olsak da Twitter, Instagram ve Youtube gibi var olan erişim kanallarımızı yapılandırmaya uğraşıyoruz. Yani bir yandan küçük grubumuzu yerine yerleştirmeye uğraşıyoruz, bir yandan da küçük adımlarla dışa dönük yüzümüzü inşa etmeye. Bundan sonra dışa dönük etkinliklerimizi daha sık duyacaksınız.

Ancak bütün bunlar bizim öngördüğümüz kaygılar, hedefler doğrultusunda elbette cılız adımlar. Şimdi tam buradan sorunuzun ikinci kısmına girebiliriz sanırım: Bu ülkede erkekler ne yazık ki erkek olarak sokağa çıkmayı bilmiyor, bilmiyoruz. Muhafız olarak, diyelim sosyalist, liberal, kimlikçi, işçi vs. olarak sokağa çıkıp bedel ödemeyi göze alabiliyoruz ama erkek olarak sokağa çıkma fikrine ısınmak gerektiği gibi, sokağa çıkılan yerin sorunlarıyla hemhal olarak, mutlaka kendi minimal hedeflerimizi öncelikle örneğin Datça'da takip ederek sokakta

görünür olmayı başarmak zorundayız. Bu ise yaşadığınız yerdeki erkeklığe hem negatif hem pozitif anlamda dokunmak ve tahmin edilebilir ki can yakmak demek, fincancı katırlarını ürkütmek demek. Biz bunu göze alıyoruz, çünkü biliyoruz ki yalnızca Datça yerelinde bile can yakmaya kalkışmak demek, yerleşik erkeklik dengelerini ve ittifaklarını huzursuz edecektir ve bunlar bütün güçleriyle inisiyatifimizin üstüne gelecekler; akla hayale gelmedik ince kalın taktikleri seferber edeceklerdir. Bunu nereden mi biliyoruz? Datça'da bir erkeğin cinsiyetçi paylaşımına tepki gösterdik ve özür dilemesini bekledik diye, olmadık aşağılamaya ve yapay olarak oluşturulduğunu kestirebildiğimiz bir erkek cephesiyle karşılaştık da, oradan. Basit bir özür talebi bile böyle karşılanıyorsa, daha büyük bir olayda neler olabileceğini kestirebiliyoruz ama önemli değil; madem bir yola çıktık, bir türkünün dediği gibi "ko, aparsın su seni." Bakalım su bizi nereye götürecektir? Her şey bu kadar kötü mü? Çok kötümser bir bakışla konuştuğumun farkındayım ama biliyorum ki şu anda sessiz kalsalar da bizleri destekleyen kadınlar ve erkekler var; en başta Datça'da. Biz, onlara ne kadar ulaşabilirsek, ne kadar görünür olabilirsek, ne kadar atak olabilirsek, eminiz ki biz onlara doğru bir adım attıkça onlar bize iki adım atacaktır.

4. EeDi'nin internet sitesinde yayınlamış olduğunuz çıkış bildirisinde LGBTİ+ bireylere de vurgu yapmışsınız. Ülkemizdeki erkeklik algısı ile LGBTİ+ bireylerin yaşadıklarını nasıl değerlendirirsiniz?

Sedat Yağcıoğlu: Evrensel dinamiklerine benzer biçimde, Türkiye'de de hakim erkeklik algısı açısından, LGBTİ+'ların varoluş mücadelesi büyük bir tehdit oluşturuyor ilk başta. Erkeklerin, hegemonik erkeklikten aldıkları iktidar konumlarını sarsar LGBTİ+'lar. Her şeyden öte, başka bir aşk hali, başka bir cinsellik ve renkliliğin yarattığı çeşitlilik tezahürleri; erkeklerin sürekli üretmek zorunda oldukları iktidar konumlarını güçlü tutmalarının önünde büyük bir engel olarak algılanır. Heteronormativite, sırtını biyolojizme yaslamış erkeklığın verili kabul ettiği sözüm ona "cins" gücünü, fiziksel güçlülüğünü, üreme gücünü ve soy üstünlüğünü, cinsel üstünlüğünü ve tüm bunlardan doğru da hayatın her alanında gasp ettiği alanlarda birer isyanı oluşturur LGBTİ+'ların varlığı. Bakın burada bir LGBTİ+ siyasetinden dahi bahsetmiyoruz daha; sadece "var oldukları" algısı bile, erkeklerin asırlardır sağlamaştırmaya çalıştıkları kulelerini yıkmaya talip, sürekli aşındıran bir varoluş alanı olarak tehdit eder hegemonik erkeklığı. Erkekler, ellerindeki imtiyazlar alındığında çırılçıplak kalırlar ve bununla nasıl baş edeceklerini bilemezler. Bu bağlamıyla bir anlamda kendi varoluşlarına bir tehdittir LGBTİ+'lar ve tam da bu nedenle, her şeyden önce, onlara yaşam hakkı dahi tanınmaz. Eğer ki yaşayacaklarsa, hak talep etmeden, konuşmadan, sessizce, görünür olma, apaçık tanınma talebinde bulunmadan yaşamlarına devam etmelidirler. Böylelikle, erkeklerin gasp ettiği alanlar üzerindeki meşru olmayan iktidarlara görünür olmayacak ve hegemonyaları

sürecektir. Erkekler açısından LGBTİ+'ların varoluşları, erkeklerin iktidarını daha da imkansızlaştırır.

Yukarıda kurmaya çalıştığımız çerçeveye dikkat edilirse, bu kesimlerin karşı karşıya kaldığı ötekileştirme pratiklerinin çeşitli biçimlerinin altında yatan köklü nefret açık hale gelir. Bugün en üst düzeyde dile getirildiği gibi, ne acıdır ki LGBTİ+'lar apaçık bir düşmanlık söyleminin hedefidir. Adeta bir imha politikasına kamu gücüyle yol açılmaktadır. Bu gruplara ait bireylerin başına ne gelirse gelsin, ne yazık ki bir cezasızlık politikası daha ötesini de teşvik etmekte ve büyük bir suskunluğun altında olup biteni, uydurma ve cahilane tarih anlatılarıyla gömmeye çalışmaktadır. Bunun ilk akla gelen silahı da LGBTİ+ hareketini bir seks hareketiymiş gibi lanse etme ve sanki seks apolitik bir şeymiş gibi, seks üzerinden "sapıklaştırma" girişimleridir. Sapıklaştırma politikaları kamu gücüyle desteklenirse, elbette bir transın yakılarak öldürülmesi, bu kesimlere yönelik hiçbir hukuksal dayanağı olmayan polis zulümleri "sapık olana" yöneldiği ölçüde toplumun değişik kesimlerince normalleştirilmekte ve dahası, esasen tam da bunun, en üst düzeyden, en alta sokaktaki esnaftan fıskıran bu zalimane şiddetin sözüm ona kendini normal sayanların yine sözüm ona içinde rahat nefes aldıklarını varsaydıkları normalliğin kuruluşuna içkin olduğu gözlerden kaçırılmaktadır. O yüzden bu yönetsel aklın bir düşman olarak bu harekete ihtiyacı vardır.

5. Temel Politika Belgenizde çarpıcı ve toplum baskısı yüzünden söylenmekten çekinilen cümleler gözümüze çarpıyor. En dikkat çekicisi ve Temel Politika Belgenizin başındaki cümlenin altında yatan anlamları size sormak istiyorum. "Biz, sizin bildiğiniz o erkeklerdeniz" sözü ile ne anlatmak istiyorsunuz?

Ayhan Yalçınkaya: Baştan beri bu soru bize çok soruluyor. Sanırım, bir yandan eril tertibata karşı mücadele ederken, aynı anda o tertibatın suç ortağı, paydaşı, bileşeni olduğumuzu kabul etmemiz şaşkıncı geliyor. Oysa biz, baştan beri tavrımızı tam buradan kurmaya ve farklılaştırmaya çalışıyoruz. Desek ki biz bildiğiniz erkeklerden değiliz? Bu çok iddialı ve hatta yalan olmaz mıydı? Kendi kuyruğumuzu kurtarma çabası bile sayılabilir. Sözüm ona kendimizi bu tertibatın dışına çıkmayı başarmış erkekler olarak kurmuyoruz. O tertibatın parçasıyız ve onun nasıl işlediğini anlamaya, sonuçlarını görmeye göstermeye, o tertibatın binlerce yıllık küflü duvarlarından minik minik parçalar, tozlar dökmeye uğraşıyoruz. Her erkek, kim olursa olsun, ister *cis*, ister değil; elini şöyle bir vicdanına koysun: Hangimizin eli temiz? Erkek olarak mazlum olduğumuz yerde bile, aynı anda zalim olduğumuzu inkâr edebilir miyiz? Öyleyse, eril tertibata karşı bir mücadele verilecekse, sözüm ona "aydınlanmış kendimizi" dışarıda tutarak bir mücadele veremeyiz. Mücadele hem kendimize, hem tertibata karşı olmak zorundadır. Bunun için de yeni bir dil bulmak zorundayız. Yeni politikalar... Ne gibi? Örneğin bu tertibatın farkında olduğunu varsaydığımız bir erkek, hakkında bir taciz ya da şiddet

iddiası ortaya atıldığında neyi, nasıl yapmalıdır? Onun çevresindeki erkeklerin tutumları ne olmalıdır? Bunun yanıtlarını yine biz geliştirmek zorundayız! Ama bunun için, ilk elde bu tertibatın içinde ve paydaşı, yeniden üreticisi olduğumuzu kabullenerek yola çıkmalıyız; kendimizi süttten çıkmış ak kaşık olarak değil.

6. Günümüzde feminizmi savunan, erkeklik kavramını iyileştirmeye çalışan ve LGBTİ+ bireylere de destek olan kişi sayısı hızla artmakta. Lakin anti-gender ve homofobik davranışların da hızla yükselişte olduğunu görmekteyiz. Bu iki zıt grubun da kısa zamanda bu kadar büyümesinin sebepleri sizce nelerdir?

Ayhan Yalçinkaya: Lütfen, öncelikle soruyu düzeltmeme izin verin. Yanlış anlamazsanız, bu biraz bu ülkede çok yaygın kullanılan “sağ-sol çatışması” söylemine benziyor ya da “karşit görüşlü öğrenciler arasında çatışma çıktı” söylemine. 18 yaşımdan emekli olana dek öğrencilikten akademisyenliğe, üniversitede bulundum ve üniversitelerde sağ-sol çatışması görmediğim gibi, karşit görüşlü öğrenciler arasında bir çatışma da görmedim. Bir üniversitede ne zaman faşist ya da İslamist paramiliter örgütler bir saldırı gerçekleştirse, adı hemen karşit görüşlüler arası çatışma olur. Ne çatışması allasen, apaçık saldırı! Bu söylem saldırganı anonimleştirmek, buharlaştırmak ve cezasız bırakmak için kullanılıyor. Sizin sorunuzda da sanki iki karşit kutup var ve bunlar arasında bir denkserlik ilişkisi kuruluyor gibi. Bu yanlış. Öncelikle eşitsizlikçi cinsiyetçiliğin ve buna bağlı saldırganlığın, homofobik saldırganlığın yükselişinde ve örgütlenmesinde asli faili gözden kaçırmamız gerekiyor ki o da ne yazık ki kamu gücü, kamusal olduğu kabul edilen kurumlar, sözüm ona kamu hizmeti yaptığını iddia eden tetikçi, bindirilmiş medya kıtaları, devletin örgütlü şiddet araçları ve şu anda tüm bunlara hükmeden devlet. Yani feminizmi savunanların, bir genellik olarak söyleyeyim, eril tertibata şu ya da bu biçimde karşı çıkanların, heteronormativiteye, heteroseksizme karşı çıkanların karşısında ne yazık ki devasa bir aygıt var: Devlet! Şimdi biz bu iki grubu karşı karşıya koyup, “Aaaa, nasıl oluyor da aynı hızla büyüyor bu karşit kutuplar” diye bir soru sorabilir miyiz? Bu tuhaf olmaz mı? Sizin sorunuzun söylemeye çalıştığı şeyin aksine, devlet bütün gücüyle ve harekete geçirdiği sivil olduğu iddia edilen araçlarıyla, bu kesimlerin üstüne geliyor. Bu ortamda eğer gerçekten bu kesimler bir yükseliş kaydediyorsa, bu ağır bedeller ödenerek, daha kötüsü, artık herkes için kabul edilemez bir görünürlüğe kavuşan zulüm biçimlerinin pervasızca teşhir edilmesiyle ilgili olabilir ki bundan sevinç duyulamaz. Çünkü, bir kapitalist ağzıyla söyleyeyim, “maliyeti öyle yüksek ki bu maliyet düzeyinde” bir hareketin uzun süre dayanması ve kendini yeniden üretmeyi başarması düşünülemez. Ancak, bu bir yana, bir başka hususa dikkat çekmeliyiz:

Eğer devlet tüm gücüyle kadın ve LGBTİ+ hareketlerinin üstüne yürüyorsa, bunun tek nedeni yalnızca devletin konjonktürel gereksinimleri değildir. Ne kadar itiraz etmek istersek

isteyelim, ne yazık ki burjuvazi sınıf hareketini belirli sınırlar dahilinde konsolide etmeyi başarmıştır. Bu başarı ölçeğinde de sınıf hareketi Türkiye'deki demokratik muhalefetin dinamosu olabilecek bir gürbüzlük sergileyememektedir. Bu beraberinde sınıf merkezli entelektüel üretimi de ya cılızlaştırmakta ya da etkisiz bırakmaktadır. Aynı şekilde, tüm ülkeye, sözüm ona muhalefet yapma iddiasındaki formel güçlerin de severek üstlendiği "Kürde her şey mübah"çılığın hakimiyeti de gözetildiğinde; derdim sosyalist hareketin sorunları değil elbette ama dikkat çekmeye çalıştığım şey şu: Bugün kadın ve LGBTİ+ hareketleri demokratik muhalefetin en diri unsurlarını, hem aktivizm, hem yeni örgütlenme ve dayanışma biçimleri, hem de düşünsel üretim anlamında barındırıyor ve yeniden üretmeyi başarıyor. Bu başarı beraberinde ister istemez devlet ve onun örgütleyip kontrol ettiği tüm güçlerin başlıca hedeflerinden biri olmayı da getiriyor. Belki de sizin "yükseliş" dediğiniz biraz da bununla ilgilidir. Örneğin sesli düşünelim: Homofobiklerin temel derdi, homoseksüelliğin ortadan kalkması, yok olması mı? Güldürmeyin insanı: Bu kesimlerin içinde gizli-açık çok sayıda homoseksüel olduğunu ve kendi "hazlarından" (mademki bu mesele apolitik seks meselesiymiş, öyleyse biz de haz diyelim) vazgeçmeye niyetleri olmadığını sağır sultan bile biliyor. Öyleyse dert ne? Dert, bu hareketlerin eşitlik talebi, görünürlük talebi; dert, bizatihi öncelikle devletle ve onun örgütlenmesinde en büyük pay sahibi olduğu toplumsal iktidar ilişkileriyle hesaplaşma derdi. Bu da onları zaten hedef yapmaya yetiyor da artıyor bile. Çünkü bırakalım itirazlarını, bırakalım güçlü bir hareket olup olmadıklarını, en başta LGBTİ+'lar olmak üzere, derken kadınlar... Bu kesimlerin sokakta ve her yerde talep ettikleri eşit görünürlük ve eşit tanınırlık talebi koca bir eril tertibata meydan okuyor! Yoksa homofobiklerin derdi, kimin kiminle birlikte olduğu değil; dileyen dilediğini yapsın ama yorgan altında yapsın! Çünkü bu ülkenin üstüne çekilmiş o büyük yorgan en başta homofobiklerin ikiyüzlü ahlaklarını, ikiyüzlü var oluşlarını, nelerden, nasıl pay alıp, kimlere nasıl bedeller ödettiklerinin, neyi, kimden, nasıl çalıp kimlere dağıttıklarının üstünü örtüyor!

7. İnisiyatifinizin bir grup erkek tarafından kurulduğunu söylediniz. Üzerine çalıştığınız konu da erkeklik ve erkeklığın verdiği zararlardan oluşuyor. Erkekler olarak erkeklığı eleştirmeniz konusunda bir tepki aldınız mı?

Ayhan Yalçınkaya: Elbette. Almaya da devam ediyoruz. Bu ülke, her şeyin içini boşaltmakta, her şeyi artık olağandışı karşılanamayacak hale getirmekte, her şeye alıştırmakta ne yazık ki çok mahir. Örneğin, geçtiğimiz günlerde, bir erkeğin cinsiyetçi bir sosyal medya paylaşımına tepki gösterip özür dilemesini talep ettik diye ne linççiliğimiz bırakıldı, ne ahlakçılığımız, ne sistem içiliğimiz, ne kibirliliğimiz, kendimizi bir halt sanmamız, ne ukalalığımız, ne iktidar manyaklığımız... Hiçbir şeyimiz kalmadı. Aynı şeyi bir kadın yapsaydı? O kişiyi bir kadın ifşa etseydi? Eminiz ki bunların hiçbiri ya söylenmeyecek (çünkü Datça gibi küçük bir kasabada bir kadına böyle seslenmek çok riskli olabilir) ya da belirli ve alışıldık formüller içinde

söylenecekti. Çünkü “kadındır bu, ne çare, ifşa eder işte.” Erkekler bunun bile içini boşaltıp alışlageldik bir şeye dönüştürmeyi başarıyorlar. Ama bir erkek bir erkeğe itiraz etti mi, bu erkekler için dayanılmaz. Bize yöneltilen eleştiri kılıklı salvoların, henüz masumane olduğunu biliyoruz, daha ağır bir vakada her şeyimizi didik edeceklerini, kariyerlerimizi, geçmişimizi, sosyal medya hesaplarımızı, paylaşımlarımızı, iş ve aile hayatlarımızı, ilişkilerimizi... Ve nereden ne toplayabilirlerse üstümüze boca edeceklerini biliyoruz. Çünkü erkekler ve erkekler olarak hepimizin bildiği tek dil bu. İşte bu yüzden biraz da biz sizin bildiğiniz erkeklerdeniz diyoruz. Erkekler olarak kendi inşa ettiğimiz yalancı bir sarayda padişahlık ediyoruz! Öyle yalancı ki bir kadının, bir çocuğun nefesiyle yıkılacak korkusundan muzdarip. Sürekli tetikte ve sürekli uykusuz. Kendimizden biliyoruz. İnisiyatifimizin erkeklerinin bir farkı varsa eğer, yarın bize atılacak her erkekçe saldırıyı zaten biliyor olmamız ve zaten daha baştan o dünyanın parçası olduğumuzu, elimizin temiz olmadığını kabul ve beyan etmemiz. Bu eril saldırıların her birini göğüslerken umarız ki böyle bir saldırı karşısında bir erkeğin nasıl davranması gerektiği hususunda yeni yollar geliştirebiliriz, umarız ki bu olası saldırılar bizi öldürmez ve daha da güçlendirir. Ama şu açık, erkeklerin bize ezberledikleri yerden saldırmaları değil derdimiz; saldırsınlar ve bizi gömmek istedikleri bataklığın kendi bataklıkları olduğunu da gösterebilelim onlara. Biz, inisiyatif erkekleri olarak yalnızca biraz uyumak istiyoruz; erkekliğin burçlarında hakim erkekliğin nöbetini tutmaktan bıktık; gözlerimizi kapatmak ve uyumak istiyoruz, bir an bile olsa, yalansız.

8. Kadın-Erkek eşitliği ve LGBTİ+ bireylerinin yaşadıkları sıkıntılar günümüzün başlıca sorunları arasında ye almakta. Kadın-erkek eşitliği ve LGBTİ+ bireylerin haklarının kazanılması sizce erkeklerin elinden mi geçiyor?

Sedat Yağcıoğlu: Muhakkak ki, sadece değil. Ancak erkekliği sorgulamadan, erkeklerin özdüşünümsel bir kişisel/politik dönüşümden geçeceği sosyo-politik alanları, mekanizmaları yaratmadan; tıpkı kadınlar üzerinde olduğu gibi, LGBTİ+'lar üzerinde de, erkekler kırım politikalarından vazgeçmeyecekler. Şunu teslim etmemiz gerek: Kimsenin haklarının kazanılması, sadece tek bir grubun elinden geçemez. Ancak, kadınlar üzerindeki cinskırım karşı yıllarca yine kadınlar, büyük bedeller ödeyerek mücadele etti. Feminist hareket, evrensel ölçüde dönüşüm yaratan ender toplumsal hareketlerden birisidir. Bununla birlikte, cinsiyetler arası eşitlik politikalarında, erkekler ve erkeklikler üzerine çalışma ve nihayetinde eleştirel erkeklik çalışmaları daha çok yeni denilebilir. Daha önce de ele aldığımız üzere, erkeklerin iktidar kurma biçimleriyle, LGBTİ+'ların maruz kaldığı baskılar doğrudan ilişkili ise, bu erkeklik hallerinin ve nihayetinden erkeklerin değişmesi/dönüşmesi de, LGBTİ+'ların hak mücadelesi için önemli bir politik alanı oluşturacaktır. Şuna dikkat çekmek isteriz ki; EeDi olarak, kadın ve LGBTİ+'lara destek olan bir yerde değil, önceliği kendi erkekliklerimizde, failliklerimizde bulmayan çalışan bir oluşumuz. Şüphesiz kadınlar ve LGBTİ+'lar, kendi hakları

için mücadele etmeye devam edecek ancak biz faillik kurumunun bileşenleri olan erkekler olarak, “biz kaybetmeden, kadınlar, LGBTİ+’lar kazanamayacak” diyoruz... O yüzden, sahip olduğumuz tüm iktidar alanlarındaki varlık biçimlerimizi sistematik bir sorgulamaya tabi tutarak, önce kendimizi en az eşitler düzeyine nasıl indirebileceğimizin yollarını arıyoruz. Bu dilden, hemen günlük pratiklerden, ilişkilerimizdeki erkeklik hallerimizden, siyaset yapma biçimlerimize kadar nefes aldığımız her alanda gerekli bir dönüşüm bunu biliyoruz. Biz erkekler olarak daralttığımız ve kendi erkekliklerimizle doldurduğumuz alanlardan çekildikçe de LGBTİ+’lar için yaşam alanları genişleyecek, zenginleşecek.

9. Kadınlara ve LGBTİ+ bireylere şiddet/taciz olaylarının her türüsüne karşı olduğunuzu Temel Politika Belgenizde söylemişsiniz. Günümüz aile yapısında çoğu ebeveynin, çocukları öğrenme çağındayken öğretmiş olduğu cinsiyet rolleri sizce bu dönemde şiddetin ve tacizin artmasının sebebi midir?

Sedat Yağcıoğlu: Cinsiyete dayalı, cinsel şiddetin tek sebebi, alanı, mekânı olmamakla birlikte, “erkekleşme” sürecinin temel kurucu alanlarından birisi olarak karşımıza çıkıyor elbette aile. İkili cinsiyet rejimi ve heteroseksizme dayalı ebeveynlik pratikleri, çocuklara bedensel farklılıklarına dayalı cinsiyet atanması; duyguların, aşkın, cinselliğin yalnızca “karşı” cinsle gerçekleştirilmesinin normal olduğuna dair örtük öğretim süreçleri ile hegemonik erkekliğin ve heteroseksizmin yeniden üretildiği alanlar olarak aile, şiddetin temellerini üreten bir kurum olarak da elbette artışın sebeplerinden birisidir.

Hani dillere pelesenk olmuş bir ifade vardır ya; “aile toplumun temelidir,” diye. Kesinlikle doğrudur çünkü aile küçük bir toplumdur. Toplumsal iktidar ilişkileri, toplumsal normallikler, toplumsal rol, görev, işlev, sorumluluk ve karakterler... Bunların tümünü ailede de bulabilirsiniz. Küçük bir farkla: Aile nasıl yönetiliyorsa, toplum öyle yönetilmez. Aile nasıl kuruluyorsa toplum öyle kurulmaz. Ama toplum nasıl kurulmuşsa, aile öyle kurulur. Toplum nasıl yönetiliyorsa aile öyle yönetilir. Aile toplumun yeniden üretildiği temel birimlerden biri olduğundan toplumun temeli sayılır. Bunun anlamı da açıktır. Doğrudan kuruluşu hastalıklı bir toplumda sağlıklı aile diye bir şey olmaz. Bu anlamda şiddetin, özellikle cinsiyet temelli şiddetin aile içinde yeni kuşaklara kazandırılması, pratik olarak öğretilmesi şaşırtıcı değildir. Aksi şaşırtıcı olurdu. Böylesi bir hastalıklı kuruluş içinde, aile şiddeti de yeniden üretme görevini üstlenemiyor, üstlenmiyor olsaydı işte o zaman o aile hastalıklı kabul edilirdi. Tam da bu yüzden zaten böylesi birliktelik tasavvurları bu toplum ve onun yapıtaşlarından olan aile tarafından sapıklıkla damgalanmıyor mu? Çocuğunuzu sünnet ettirmiyorsanız, askere gitmesini şiddetle reddediyorsanız, cinsiyet seçimine müdahale etmiyorsanız, siz “sapık bir birlikteliği” aile diye yutturmaya çalışıyorsunuzdur, değil mi?

10. Günümüzde erkeklik kavramının tanımı kişiden kişiye değişmektedir. Fakat yolları erkekliklerini kaybetme korkusunda kesilmektedir. “Erkeklik gururuma yediremedim” “Erkekliğime yakışmazdı” gibi cümleleri, cinayete kurban gitmiş kadınları öldüren kişilerin ifadesinde görmekteyiz. Çocuğu LGBTİ+ birey olan babanın çocuğunu erkekliklerine yediremediği için öldürmesini ya da evlatlıktan reddettiğini de gördük. **Sizce erkeklik aslında nedir? Erkeklik kanıtlanması gereken bir şey midir?**

Sencer Başat: Erkekliği sünnetten bağımsız düşünüyoruz. Her türüyle her yerdeki baskı ve şiddetin, erke dayalı sonuçlarının, erkeklik gururunun da bir parçası ve devamı olduğunu düşünüyoruz. Bu haliyle geleneksel erkekliğin kaybedilmesi korkusuyla kadına, çocuğa ve LGBTİ+ bireylere uygulanan şiddetin her geçen gün arttığını düşünüyoruz ve “erkeklik bulaşıcıdır” diyoruz.

Eril misyonlarımızın kölesi olmamak üzere erkeklerin kendilerini, erkekliklerini kanıtlayacak bir meta olarak görmemelerini talep ediyoruz. Temel Politika Belgemizde özetlediğimiz üzere: “Hep beraber”, “hep birlikte” erkek olmaktan utanç duyuyoruz! Her birimiz, tek tek, “Hepsi aynı”nın içinde “Bir erkek” olmak yerine kendi tikelliklerimizle var olmayı talep ediyoruz! Kaybedeceğimiz “Bir erkek” olmaktan başka hiçbir şey yok.” diyoruz ve ekliyoruz: “Biliyoruz ki erkekliğimizin ve erkeklerimizin her kaybı, norm-dışında bırakılanların kazancıdır!” Sınıflarımıza, statülerimize ve konularımıza bağlı tüm farklılıklarımıza karşın, yaşadığımız erkeklik deneyimlerinin zehirleyici erkeklik deneyimleri olduğunu biliyoruz. Bu nedenle erkekleri birleşmeye değil, dağılmaya çağırıyoruz. Erkekler olarak erkekleri, “hep beraber” kazanmaya değil, hep beraber kaybetmeye davet ediyoruz.

11. Ülkemizde erkeklik üzerine yapılan çalışmalar maalesef çok az sayıda. Toplumda erkeklik bir tabu halinde ve bir insan erkeklik üzerine konuştuğunda bile tepkilere maruz kalabiliyor. Sizce ülkemizdeki **erkeklik algısını olması gereken duruma getirebilmek** ve şiddetin/tacizin her türüsünü engellemek için neler yapılmalıdır?

Sencer Başat: Kadın hareketinin güçlenmesiyle erkeklerin yarattığı, paylaştığı, yeniden üreterek devletin baskı ve şiddet politikalarına daha fazla meydan okuduğu bir döneme doğru ilerliyoruz. Yapılabilecekleri, yakın vade ve genel süreç olarak ayırdığımızda, yakın vadede yapılması gerekenlerin başında İstanbul Sözleşmesi’nin yürürlükte kalması ve her maddesinin uygulanması konusunda sabır ve hassasiyet gösterilmesi söylenebilir.

Erkeklik algısı açısından İstanbul Sözleşmesi, “toplumsal cinsiyet” kavramını uluslararası ölçüde derli toplu tanımlayan ve açıklayan ilk uluslararası yükümlülüktür. Ayrıca şiddetin her türüsünü (fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik) tanımlayarak, ülkelere yol göstericilik

yapar. Bunun yanı sıra mağdurluk ve faillik kavramlarına verdiği önem ile ifşa konusuna ayrıca değinmesi, imzalayan devletleri önemli sorumluluklar altına sokar. Devletlerin ülkelerindeki ilgili sivil toplum platformlarını destekleme zorunluluğu gibi maddelerin takibi ayrıca önemlidir. Ülke olarak, dünya üzerinde en kısa sürede en yoğun düzensiz göç akımına uğradık ve birçok ülkenin nüfusundan fazla sayıda düzensiz göçmen barındırdık. Bu çerçevede İstanbul Sözleşmesi'nin, toplumsal cinsiyet uygulamaları nedeniyle uluslararası statüde "sığınmacı" kabulünün yapılmasını şart koşması, 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'nün tamamlayıcısı olarak; göçmen, sığınmacı ve mülteci kadınlar, çocuklar ve LGBTİ+ bireyler çerçevesinde önemli bir kazanımdır.

Temel Politika Belgemizde belirttiğimiz gibi: "İnisiyatif katılımcıları, içinde yaşamak zorunda bırakıldığımız eril, heteroseksist, heteronormatif tertibatın asli faili ve odak noktası olarak erkek/erkeklığı kabul etmiş sayılırlar. Bu ilkedan hareketle, inisiyatif bileşenlerinin tümünden öncelikle kendi önlerine kendi erkeklik halleriyle yüzleşmeyi temel bir görev olarak koyması beklenir." Amacı da öncelikli mücadelemizin kendi erkekliğimiz olduğunu göstermektedir.

Ayrıca yakın vadede yapılacak işlerin çoğunluğu, toplumsal cinsiyete bağlı uygulamaları daha görünür hale getirmeye çalışan; kadın, çocuk ve LGBTİ+ platformları ile eleştirel erkeklik platformlarının desteklenmesi ve birlikte çalışma yapılacak ortak inisiyatifler haline getirilmesidir.

Genel süreçte ise aynı konular kapsamında yapılacak programlar ve projelerin, hem akademik hem de basın ortamında eşgüdümlü olarak yürütülmesi gerekir. Mevcut kadın dernekleri ve vakıfları, kadın cinayetlerini günlük bazda izler ve her kadın, çocuk ve LGBTİ+ cinayetini en ince ayrıntısına kadar sosyal medyada her kesime ulaştırmaya çalışır. Bu izleme, değerlendirme ve yayım yollarının genel vadede genişletilmesi ve imkanlarının artırılması zorunludur.

Bununla birlikte; farkındalık ve bilinç yükseltme grupları, izleme-kayıt grupları, hukuki müdahale grupları, okuma grupları gibi çalışma grupları kurulması faydalı olacaktır. Erkin kaynağı şiddeti açığa çıkarmak ve mücadele etmek üzere güncel olaylara yönelik basın açıklamaları, yürüyüşler ve bildiri dağıtımları yapmak, konunun her zaman soğumadan gündeme getirilmesini sağlayacaktır. Eleştirel erkeklik Datça inisiyatifi (EeDi) Temel Politika Belgesinde, "Neler Yapabiliriz, Aynanın İçinden Geçmek" bölümünde şöyle diyoruz: "Öyleyse, çağrımız bu hayale sahip olan, sahip olmayı isteyen tüm erkeklere: Yeni bir erkeklik inşa etmek için değil; yeni bir bütünlük için değil; içinde boğulduğumuz bütünlüğü, bizi bütünlükten, soluğumuzu kesen o duvarları yıkmak ve içinden tek başımıza, bütün özgünlük potansiyellerimizle, çıplak bir varlık olarak doğmak için!"

* Eleştirel erkeklik Datça inisiyatifi'nin web sitesine <https://eedatca.org/> adresi üzerinden erişebilirsiniz.